

Homenatge a Oriol Solé Sugranyes

Crònica de Xavier Montanyà de l'acte de record del membre del MIL mort a trets per la guàrdia civil

Ahir, a les muntanyes del Pic Menditxuri, prop de Burguete, al Pirineu navarrès, es va celebrar un homenatge a Oriol Solé Sugranyes, membre del MIL, mort a trets per la guàrdia civil en aquest mateix indret, ara fa 32 anys, a cent metres de la línia de frontera, al matí, en mig d'una espessa boira, quan intentava arribar a França amb uns altres fugats de la presó de Segòvia. Tenia 28 anys.

Mentre pugem la muntanya, Josep Lluís Pons Llobet, membre del MIL que també va participar en la fuga, comenta: 'La mort sempre és mort, i no vull fer comparacions, però no puc evitar de pensar-hi. Nosaltres vam fer molts passos de frontera clandestins pel Pirineu. Que et matessin en un paratge així, enmig de la natura, era una idea que més d'una vegada ens havia passat pel cap. Però en un traster de la Model, agarrat per un botxí. Això era impensable.'

El mes d'abril del 1976, Arias Navarro era el president del govern espanyol, i Fraga Iribarne, ministre de l'Interior. Moltes veus reclamaven l'amnistia pels presos polítics, però la posició del règim era inflexible. Franco havia mort feia cinc mesos, però el franquisme el sobrevivia. El 5 d'abril, 29 presos polítics que, entre tots, sumaven més de 1.500 anys de condemna, s'evadien de la presó de Segòvia, utilitzant un túnel que havien anat excavant els últims quatre mesos. L'operatiu havia estat organitzat per ETA-pm. Dels 29 fugats, cinc eren catalans, entre els quals Oriol Solé Sugranyes i Josep Lluís Pons Llobet, condemnats a 48 i 51 anys. La resta, bàsicament, eren membres d'ETA-pm i d'ETA VI-LCR. Van preparar una fuga perfecta, però, una vegada salvats els obstacles que semblaven més difícils -construir el túnel i evadir-se-, una desconexió entre l'escamot que els duia a la frontera i els 'mugularis' (guies fronterers), va fer que els 29 evadits i els quatre membres de l'escamot exterior haguessin d'intentar guanyar la frontera pels seus propis mitjans. Era de nit i el grup es va dispersar a conseqüència d'una topada i un tiroteig amb la guàrdia civil. La majoria van ser arrestats en fer-se de dia. Només quatre evadits i una noia de l'escamot arribarien a França, uns dies després. Entre ells, Carles Garcia Soler, militant del FAC (Front d'Alliberament de Catalunya). Alguns van resultar ferits i Oriol Solé, mort. Dos dies després, ETA matava Àngel Berazadi, l'industrial basc que tenien segrestat.

'Gràcies, Oriol. Oriol, perdona'

Dalt del cim, unes quaranta o cinquanta persones ens reunim al voltant del monument. És el tercer que s'hi instal·la, perquè els dos anteriors van acabar destruïts pel temps o per la mà de l'home. Hi ha la família Solé Sugranyes, catorze dels bascos que van participar en la fuga amb els seus familiars, Carme Puig Antich, companys i amics. L'escriptor David Castillo fa de mestre de cerimònies. Inaugura l'acte l'historiador Antoni Segura. Hi ha més parlaments i lectura de poemes, paraules fermes expressades amb humilitat i sinceritat. Se'm claven al cervell uns versos del poema que recita Miren Amilibia, membre de l'escamot exterior de la fuga: 'Gràcies, Oriol. Oriol, perdona'. I els versos que José Agustín Goytisolo va escriure en record d'Oriol: 'La libertad es una parabellum o una flor...la libertad hay que inventarla siempre...la libertad a veces es una simple linea fronteriza...' Clou l'acte una interpretació a l'acordió del 'Rossinyol que vas a França, rossinyol...', que la seva mare comença a cantar, amb un fil de veu, al que, poc a poc, s'hi va sumant tothom.

Camí de baixada, recordo les paraules d'Imanol Gaztelumendi, un dels participants a la fuga, pronunciades aquí, el dia del primer homenatge, fa catorze anys. Aquell matí, ell era a prop de l'Oriol: 'Estàvem perduts. Ja clarejava. Estàvem desorientats, morts de fred, cansats, famèlics i xops de la pluja. La boira era molt intensa. No es veia res. Quan un grup de guàrdies civils ens van tirotejar, fent-nos recular cap a Espanya. De cop, ens van encerclar. Nous trets, ràfegues de metrallera i tots ens tirem a terra. Oriol, al meu costat, va cridar: 'M'han matat!, m'han matat!'. Ens el van fer baixar a nosaltres. Hauria pogut pujar un jeep, però no ho van fer. Jo vaig haver de demanar-los repetidament que ens deixessin un capot per baixar-lo. Ens el van negar diverses vegades, però finalment, el vam tenir. Abans d'arribar a baix, les campanes de Burguete tocaven a morts'.

Josep Lluís Pons Llobet, amb Josu Ibargutxi, d'ETA-VI, va ser detingut a primera hora del matí, en sortir del bosc per comprovar si hi trobaven algun indici en una carretera que els indiqués si eren a França o Espanya. Aviat ho van saber. Tres guàrdies civils molt nerviosos els van donar l'alto i els van conduir a la caserna de Burguete. 'Allà hi havia quatre o cinc detinguts, i progressivament van anar arribant més. La moguda era forta. De sobte, alguna cosa va passar. Recordo que tots ells agafaven els cetmes i, ràpidament, es ficaven als jeeps per pujar a la muntanya. Un va comentar, cridant: 'Ya sabéis lo que habéis hecho, no?. Ya hay tres muertos', la qual cosa era mentida... Imagino que tot era per la topada amb el grup de l'Oriol; però això ho he pensat després. A mi em preguntaven si sabia com anava vestit l'Oriol. Els vaig dir que no ho recordava. Si li faltava alguna dent. Els vaig dir que no ho sabia. I a partir d'aquí em vaig negar a contestar més. Quan ens preguntaven qui érem, tots ens identificàvem. Vaig pensar que ell s'hi negava. Crec que ens van tenir allà fins que el van matar. Però no ho vaig saber fins més tard... Quan vaig arribar a la presó de Pamplona, per les finestres de les cel·les vaig sentir els bascos que cridaven: 'Han matado al catalán, han matado a Pons Llobet'. Jo vaig dir: 'No. Estoy aquí, a mí no me han matado'. En aquell moment, ho vaig saber. Les veus van canviar: 'Han matado a Oriol', han matado a Oriol'... Aleshores, vaig entendre les preguntes que m'havien fet els guàrdies'. Josep Lluís Pons Llobet, i cinc evadits més, va ser reclòs a la presó de Cartagena, enmig de fortes mesures de seguretat, fins el juliol del 1977, quan va sortir en llibertat. Arribava la democràcia, i

l'amnistia, acompanyada de la impunitat. Això tampoc s'ha d'oblidar.

Xavier Montanyà

7 abril 2008

Una notícia de VilaWeb.cat

Edició GENERAL

<http://www.vilaweb.cat>

[Enllaç permanent](#)